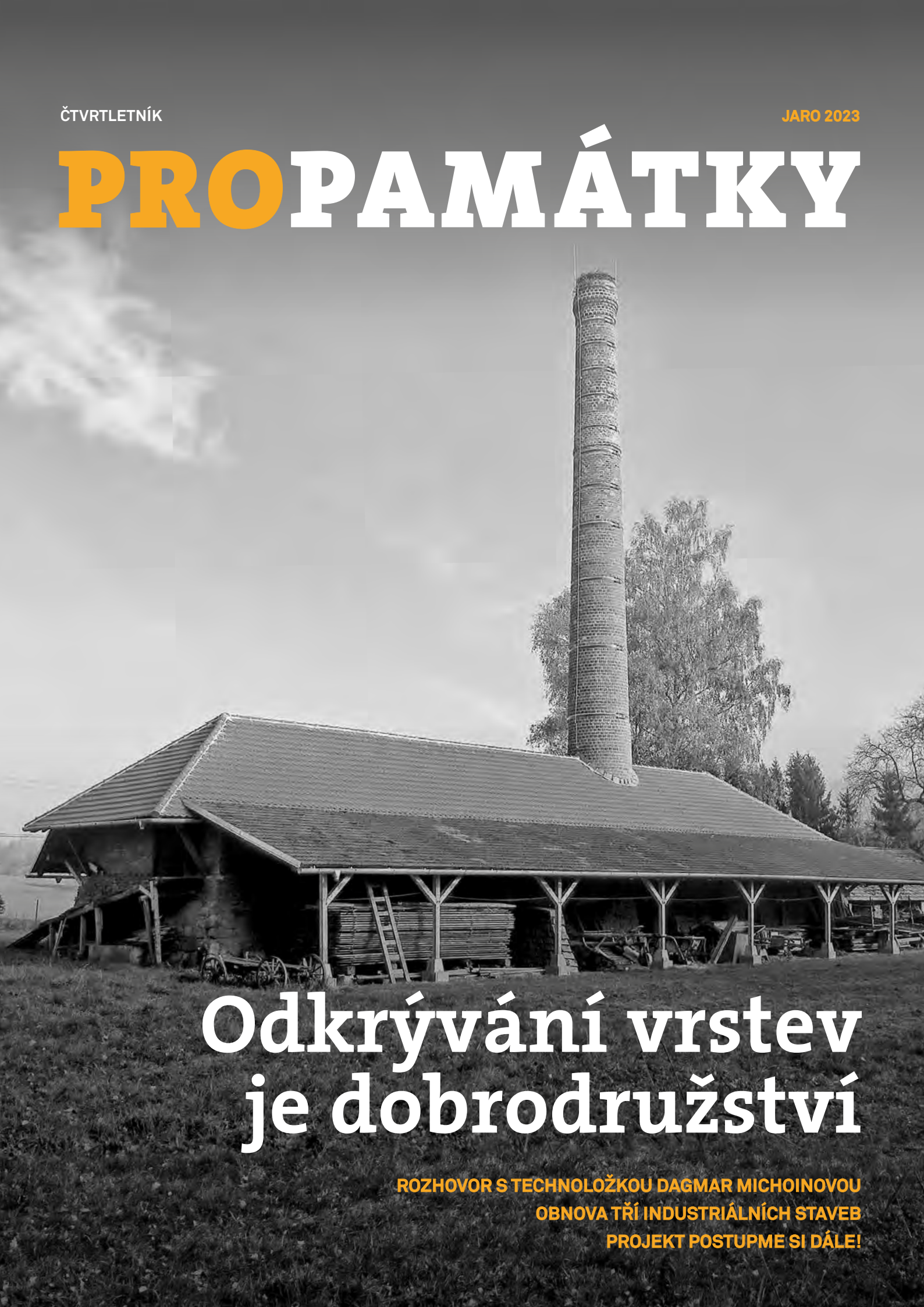

ČTVRTLETNÍK

JARO 2023

PROPAMÁTKY

Odkrývání vrstev je dobrodružství

ROZHOVOR S TECHNOLOŽKOU DAGMAR MICHONOVOU
OBNOVA TŘÍ INDUSTRIÁLNÍCH STAVEB
PROJEKT POSTUPME SI DÁLE!

ÚVODEM

Serva ordinem et ordo servabit te – Zachovej řád a řád zachová tebe. Nevím sám přesně, kdy jsem tuhle větu slyšel poprvé, ale na mysl mi přichází docela často. Cítím z ní moudrost, pokoru, ale také velmi aktivní vztah k lidskému konání. Jak v oblastech soukromých, tak i těch pracovních. Zvláště to platí ve dnech nejistoty, o které v posledních měsících a letech nebyla nouze. Každý z nás potřebuje nějakou kotvu, která mu pomáhá nelehká období překonávat.

Jednou jsem navštívil velmi citlivě opravenou stavbu na venkově, ve které byl cítit nejen vztah k historii, ale také velký smysl pro pořádek. Majitel moji pochvalu okomentoval stručně: „Jaký máte prostor kolem sebe, takový pak máte i v hlavě“. I to si pamatuji dodnes.

Milé čtenářky a vážení čtenáři, přeji vám tu správnou míru pořádku i řádu. Ať už vás v následujícím období čeká péče o blízké osoby, vzdělávání, cestování, nebo opravy památek. I my v redakci se snažíme o řád. Věřím, že se nám to daří. Více na straně 27.

Přeji klidné dny.

Aleš Kozák

DOPORUČUJEME

NOVĚ ZAPSANÉ PAMÁTKY

V posledním čtvrtletí loňského roku přibýlo do evidence Národního památkového ústavu více než 10 nemovitých kulturních památek. Ministerstvo kultury za ně prohlásilo mimo jiné městský dům v Kroměříži, smírčí kámen v Dubí, usedlosti v Kameném Újezdě a Čičenicích nebo sušárnu lihu ve Vysokém Mýtě. Památkami se dále staly areál pěchotního srubu v Sedloňově, výklenková kaple

v Dolním Žandově, zahrada ve Starém Brně, pražská železniční výtopna Zlíchov a Frühweinovský dům na Novém Městě pražském.

OPEN HOUSE PRAHA 2023

Již 9. ročník pražského festivalu architektury Open House Praha proběhne od 15. do 21. května 2023. O víkendu se otevře zdarma více než 100 běžně nepřístupných budov a prostorů, mezi nimi i celá řada kulturních památek jako Branický pivovar, Gröbeho vila, historická loděnice Českého Yacht Klubu, továrna Koh-i-Noor, kostel sv. Václava na Smíchově a mnohé další. Festival připomene i výročí narození některých významných architektonických osobností. V týdnu od 15. května se můžete těšit na bohatý doprovodný

program v podobě přednášek, diskuzí a procházek. Příprava akce by se neobešla bez dobrovolníků, kteří pomáhají s koordinací i prováděním návštěvníků v otevřených budovách. Pokud by vás lákalo nahlédnout do zákulisí příprav a podívat se i tam, kam se veřejnost běžně nedostane, máte jedinečnou příležitost.

www.openhousepraha.cz

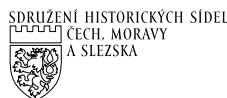
KONFERENCE ICONIC HOUSES

Nadace Iconic Houses, která propojuje architektonicky významné domy a ateliéry umělců 20. století napříč Evropou, pořádá ve spolupráci s Muzeem města Prahy sedmý ročník stejnojmenné mezinárodní

konference. Účastníci se ve dnech 22.–26. května 2023 seznámí s 16 ikonickými domy včetně Loosových interiérů v Plzni. Přednášet budou také profesor Vladimír Šlapeta, přední odborník na českou architekturu, a profesor Burkhardt Rukschcio, specialista na Adolfa Loose. www.aanmelder.nl/ihc2023

SPOLUPRACUJEME

ČASOPIS PROPAMÁTKY VYDÁVÁ OD ROKU 2012 INSTITUT PRO PAMÁTKY A KULTURU – NEZISKOVÁ ORGANIZACE, KTERÁ POMÁHÁ ŠÍŘIT OSVĚTU A PŘÍKLADY DOBRÉ PRAXE V PÉČI O PAMÁTKY. REDAKCE DLOUHODOBĚ SPOLUPRACUJE S ŘADOU VÝZNAMNÝCH OBOROVÝCH ORGANIZACÍ:

Dagmar Michoinová

KONZERVACE JIŽNÍ FASÁDY HORNÍHO HRADU V ČESKÉM KRUMLOVĚ ZÍSKALA CENU EUROPA NOSTRA (2008).

Tomáš Efler

DAGMAR MICHAINOVÁ NAŠLA SVÉ MÍSTO TAKÉ PŘI VÝUCE NA FA ČVUT V PRAZE V ÚSTAVU PAMÁTKOVÉ PÉČE. NA SNÍMKU PŘI VÝKLADU NA EXKURZI V ČESKÉM KRUMLOVĚ

ROZHOVOR S DAGMAR MICHAINOVOU

Z omítky lze vyčíst, co stavbu trápí

Náplní její dosavadní profesní dráhy památkové technoložky bylo zkoumat, analyzovat, nacházet souvislosti, propojovat staré se současným, a pomáhat tak šetrně a zároveň udržitelně přispívat k obnově památek díky tradičním materiálům a technologiím. Svou práci vnímá jako poslání, proto chce veškeré nabyté znalosti a zkušenosti předávat dál.

Čím vám vápenné omítky učarovaly? Není to spíš téma pro muže?

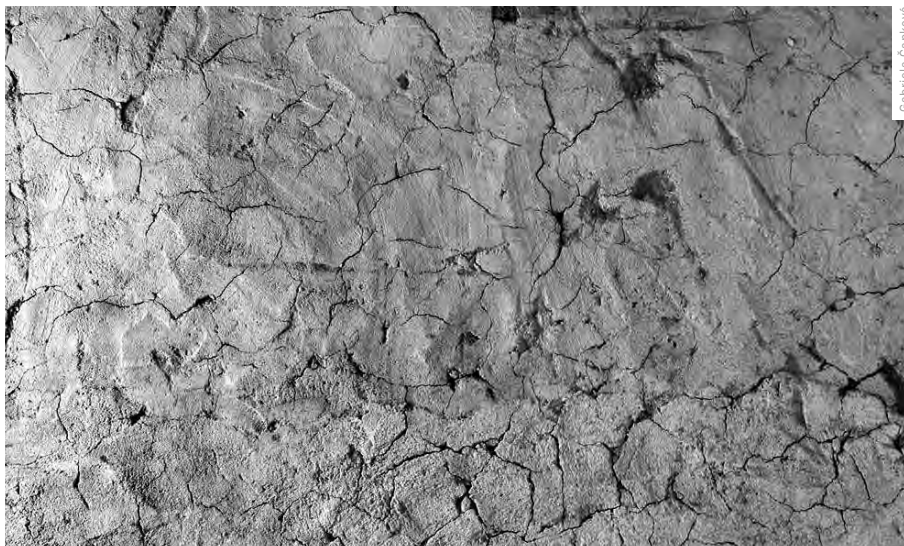
S vápennými omítkami jsme se tak trochu našly, velký vliv na tomto setkání měl pan profesor Václav Girs, který se ochraně omítek již věnoval, ale z jiného úhlu pohledu. Vápenné omítky mi učarovaly a okouzlují mě i nadále nejvíc asi tím, že mají svou zranitelnost a vedle toho dokážou být neobyčejně trvanlivé. Když jsem začínala, byly z technologického hlediska trochu přehlíženým tématem a současně byly a jsou v případě

historických staveb všude kolem nás. Stavba omítnutá tradiční vápennou omítkou lépe odolává nepřízní počasí. Vápenné omítky mají svou krásu, i když nejsou v dokonalém stavu. Myslím, že když je téma ochrany omítek nahlíženo očima ženy, je vnímáno trochu jinak, snad trochu jemněji. Takže je dobře, že to není pouze „mužské“ téma.

V technologické laboratoři Národního památkového ústavu jste strávila 26 let. V čem spatřujete její nepostradatelný přínos v oblasti péče o kulturní dědictví? Na co jste nejvíc hrdá?

Měla jsem ohromné štěstí, že jsem mohla pracovat v této laboratoři. Byla to pro mě po dlouhá léta práce snů. Měli jsme možnost být u řešení praktických problémů při záchraně velmi cenných, v mém případě hlavně stavebních památek, složitější témata byla řešena v rámci vědecko-výzkumné práce. Laboratoř jsem vnímala jako převodník poznatků z oblasti přírodních věd do světa záchrany památek. Měla jsem možnost setkávat se a spolupracovat se širokým spektrem specialistů, často i s těmi nejlepšími – od chemiků přes řemeslníky, historiky umění, architektky, kastelány po restaurátory. A někdy se společnou prací podařilo dosáhnout i nejvyšších met, třeba v podobě evropských cen za ochranu památek Europa Nostra. Různé pohledy na moje téma mě vždy obohacovaly. O problémy k řešení v laboratoři nikdy nebyla nouze. To člověka posouvá kupředu.

TEXT JITKA SKOŘEPOVÁ
FOTO DAGMAR MICHAINOVÁ,
GABRIELA SETUNSKÁ,
TOMÁŠ EFLER, TOMÁŠ RUBÍN,
GABRIELA ČAPKOVÁ

Gabriela Čapková

ZDÁNLIVĚ OBYČEJNÁ OMÍTKA Z INTERIÉRU HORNÍHO HRADU V BEČOVĚ NAD TEPLOU BYLA DŮLEŽITÝM EXPOZÍTEM PŘI KOMENTOVANÝCH PROHLÍDKÁCH.

Gabriela Šetuská

VÝKLAD TÉMATU V SOUVISLOSTECH BYL HLAVNÍM CÍLEM KOMENTOVANÝCH TECHNOLOGICKÝCH PROHLÍDEK.

Profesní život jste zasvětila vědeckému výzkumu, ochraně a vzdělávání v oblasti historických omítek. Odkdy se vlastně začaly stavby omítat? Co všechno bylo a je k omítání využíváno?

Ta první otázka je spíš pro historika architektury. Poznávat vlastnosti různých materiálů je pro mě dobrodružství, ale v dějepisu opravdu silná nejsem. Tohle bádání s radostí přenechávám druhým. Co já vím, omítalo se od pradávna tím, co bylo k dispozici. Nejprve se u nás povrch staveb omazával jílem, ale už z 10. století existují písemné zmínky o pálení a využívání vápna, z té doby pochází i naše nejstarší dochované omítané stavby, resp. jejich fragmenty. Do skupiny velmi starých vápenných omítek patří omítky pod nástěnnými malbami z 12. století. Co se týká nejstarších vápenných omítek fasád, tak třeba ty na hradě Bezdězu jsou již ze 13. století.

Kde všude se setkáváme s vápennými omítkami? Jaké jsou jejich klady a záporny? Proč má smysl je chránit?

Máme velké štěstí v tom, že se u nás historické vápenné omítky dochovaly ve velkém rozsahu. A jak už jsem trochu naznačila, jsou téměř všude kolem nás. Vápenné byly omítány nejen reprezentativní místnosti přední nobility, ale i místnosti užitkové, třeba stáje a chlévy.

Omítka povrch zdí nejen zdobí, rovněž také chrání. Jedině vápenná omítka dovoluje malbu technikou

DAGMAR MICHONINOVÁ

- ▶ inženýrka chemie a doktorka stavebních materiálů
- ▶ narodila se v Plzni v roce 1965
- ▶ v letech 1996–2022 působila v technologické laboratoři Národního památkového ústavu, kterou od roku 2008 do roku 2020 vedla
- ▶ dvakrát členkou týmu, který byl vyznamenán cenou EU v oblasti kulturního dědictví Evropa Nostra za konzervaci jižní fasády Horního hradu v Českém Krumlově (2008) a za projekt konzervace a prezentace státního zámku Bečov nad Teplou (2010)
- ▶ své výzkumy a zjištění nejen publikuje odborné veřejnosti, ale popularizuje je skrze komentované prohlídky, workshopy a prakticky zaměřené kurzy v terénu
- ▶ od roku 2022 poskytuje odborné poradenství v oblasti záchrany historických omítek

al fresco (do čerstvé omítky). Vysoce porézní a nasákovává omítka také umožňuje stavbě vyrovnávat se s vyšší vlhkostí, kterou v případě potřeby pohltí, a když to podmínky dovolí, odvede ji ze zdí pryč. Z omítky můžeme vyčistit, z čeho byla vápenná malta připravena, jakou technikou byla omítka nanášena a poznatky pak využít pro její doplnění. Poznáme z ní, co stavbu trápí nebo zda je v dobré kondici. A je toho ještě mnohem víc, proč má smysl vápenné omítky chránit, studovat a popularizovat.

Jaké jsou největší hrozby pro omítky (zvláště vápenné) a jak jim co nejefektivněji předcházet?

To je velmi dobrá otázka. Vápenné omítky jsou velmi trvanlivé na stavbách, které nebyly v minulosti, zejména nedávno, poškozeny nevhodnými stavebními zásahy. Stavaři se většinou na školách o historických stavbách učí jen velmi málo, neznají tedy principy, na kterých tyto stavby fungují, vědí málo o spolupůsobení materiálů a konstrukcí u historických staveb. A tak o tradičních objektech přemýšlejí jako o moderních. To historický stavební fond a s ním i historické omítky ničí, podle mého, nejvíce. Vzdělávání nebo alespoň popularizace v této oblasti pomáhají takovým škodám předcházet. I to byl důvod, proč jsem se publikační činnosti a popularizaci záchrany historických omítek začala věnovat a chci v tom pokračovat.

Zastáváte názor, že staré domy je správné opravovat tradičními tech-

Gabriela Setuská

ZÁBĚR Z NATÁČENÍ INSTRUKTÁŽNÍCH VIDEÍ S NÁZVEM JAK SE V MINULOSTI STAVĚLO S VÁPNEM. CELÁ SÉRIE JE K DISPOZICI NA YOUTUBE KANÁLU NÁRODNÍHO PAMÁTKOVÉHO ÚSTAVU.

nologiemi a materiály. Jak vnímáte využívání moderních technologií při obnově památek?

Nejsem odpůrce moderních stavebních technologií, jsou situace, kdy přinášejí benefity. Na straně druhé dění v oboru sleduji už přes čtvrt století a vím, že mnohé naděje spojené v minulosti s moderními technologiemi a materiály přinesly po čase velké, často nevratné poškození historických staveb. Proto raději sázím na osvědčené materiály a technologie, což jsou v případě starých domů právě tradiční materiály a řemesla. Vždyť díky nim a umu našich předků máme být na čepy i po několika staletích.

Jakým směrem by se měla vydat obnova památek, aby naplňovala snahu o větší udržitelnost a co nejmenší ekologickou zátěž?

Ekologie a udržitelná péče o památky jsou další důvody, proč jsem vsadila právě na tradiční stavební materiály, jako je vzdušné vápno při péči o historické omítky. Zachránit starý dům znamená nepostavit nový. Šetří se tím na mnoha úrovních energie i přírodní zdroje. Tradiční domy je možné opravovat a udržovat. A když se tak děje

Tomáš Rubín

právě tradičními prostředky, lze podle mých zkušeností mluvit o dlouhodobě udržitelné péči. Nejenže už dlouho sloužily, ale při dobré péči mohou sloužit i nadále. Nejsou na jedno použití. A i když starý dům zanikne, lze recyklovat kámen, cihly, tašky, trámy, okenní skla, staré dveře, prošlapané schody.

Jak by měl ideálně postupovat vlastník historického objektu při obnově fasády, aby se nedopustil zásadní nevratné chyby z neznalosti hodnoty původní omítky?

Často říkám, že člověk může chránit jen to, čeho si sám váží. Takže obdiv ke starým domům a k práci našich předků je dobrým východiskem pro šetrnou opravu. A když už vlastník ví, že chce chránit hodnoty, které spíš tuší, než umí vyjmenovat, je namísto hledat specialisty, kteří se záchraně památek nebo jen omítek cíleně a dlouhodobě věnují a kus práce je za nimi vidět. Náš obor není zas až tak velký, aby nebylo možné oddělit zrna od plev. Mít od počátku dobré průvodce je při obnově památek základní předpoklad pro uchování maxima hodnot.

Odborná i laická veřejnost projevovala od roku 2011 velký zájem o projekt (Ne)tušené souvislosti, jehož jste byla spoluautorkou. Chystáte se na něj navázat?

Vznik popularizačního projektu s názvem (Ne)tušené souvislosti byl motivován právě snahou upozorňovat nejširší veřejnost na hodnoty historických vápenných omítek, na postupy

Gabriela Setuská

KOMENTOVANÉ PROHLÍDKY Z CYKLU (NE)TUŠENÉ SOUVISLOSTI PROBÍHALY I NA HRADĚ ŠVIHOV.

jejich zkoumání a možnosti jejich záchrany. Prvními počiny byly úspěšné komentované prohlídky hradů či kostelů zaměřené právě na historické omítky. Na prohlídky pak navázaly vícedenní letní školy práce s vápnem nebo kratší kurzy na dané téma. Naše aktivita na tomto poli vyvrcholila realizací velmi úspěšného cyklu instruktážních videí s názvem Jak se v minulosti stavělo s vápnem. Zájem veřejnosti o informace a vzdělávání se v oblasti záchrany vápenných omítek vápennými materiály byl pro mě velké překvapení a je to i povzbuzení pro další práci. Dobře vím, že kdo si jednou zkusí nahodit omítku z vápenné malty, kterou si sám namíchal, získá daleko větší obdiv i k omítkám historickým a bude se snažit je chránit.

Kudy povedou vaše další profesní kroky poté, co jste opustila půdu Národního památkového ústavu?

S podnikáním v oblasti záchrany vápenných omítek jsem začala nedávno. Moje další kroky se teprve rýsují. Zjišťuji, že největší radost mi dělá právě předávání zkušeností. Raduju se, když mohu přednášet, provádět vlastníky úskalími, která na ně číhají za každým rohem, konzultovat technologické kroky při záchraně starých nebo při realizaci nových vápenných omítek. Na principu předávání zkušeností jsou postavené i moje webové stránky www.vapenne-omitky.cz. Svoji budoucnost vidím na pozici osoby pomáhající a sdílející to, co jsem měla možnost na cestě dosud pobrat. Myslím, že mám co vracet. ■

HUŤ SE SLÉVÁRNOU V JINCÍCH VZNIKLA V MÍSTĚ DVOU STARŠÍCH VYSOKÝCH PECÍ.

DETAIL OBNOVENÉ FASÁDY S OKNY SE SUBTILNÍM ČLENĚNÍM

ZAJÍMAVÉ REKONSTRUKCE

Obnova tří industriálních staveb

Soubor drobnějších industriálních staveb zahrnuje široké množství příkladů nejrozličnějšího charakteru a současně patří k ohroženým skupinám kulturního dědictví. Naši pozornost jsme proto zaměřili na trojici objektů z různých vývojových etap, rozličné funkce a využití.

Z bohaté škály staveb industriálního charakteru na našem území byla zvolena huť Barbora se slévárnou v Jincích na Příbramsku, kruhová cihlářská pec v Kasejovicích na Plzeňsku a vodojem v katastru krušnohorské obce Kovářská na Chomutovsku. První obnovovaná kulturní památka je v majetku městyse, památkově chráněná kruhová pec je v soukromých rukou a vlastníkem vodojemu ležícího v plošně chráněném památkovém území je stát, respektive Lesy ČR. Hlavním cílem je nejen nastínit pestré

typologické rozpětí těchto staveb, ale také široké spektrum jejich současného využití.

JINCE

Podle dosavadního stupně poznání se jedná o jeden z nejlépe dochovaných výrobních objektů s vysokou dřevouhelnou šachtovou pecí ze starší etapy výroby surového železa v Čechách. Památka neunikla v roce 2017 pozornosti vyhlídkového symposia platformy Industriální stopy, jehož cílem bylo upozornit na přehlížené, drobné, zapomenuté industriální stavby v krajině a městech. Další významnou a obnovenou dřevouhelnou pecí v krušnohorské Šindelové jsme se podrobně zabývali v časopise PROPAMÁTKY JARO 2018.

Huť se slévárnou představuje jednu z posledních dřevouhelných vysokých pecí u nás. Nalézá se na východním okraji městyse, pod rybníkem Pecovákem a východně od bývalého zámku. Nechal ji postavit v letech 1805–1810 Rudolf hrabě z Vrbna. Výroba železa se specializovala na litinové trubky, kamna, strojní součástky, dělové hlavně a koule.

Název Barbora získala huť podle manželky ředitele vrbovských železáren Václava Rosenbauma. Pec představovala jednu z nejmodernějších svého druhu v celém Rakousku-Uhersku. Provoz ukončil svou činnost v roce 1874, během let 1886–1951 objekt sloužil jako pila a od roku 1973 jako skladovací prostor tehdejšího státního statku Tochovice.

TEXT KRYŠTOF HAVLICE
FOTO MĚSTYS JINCE,
DAVID TUMA, NPÚ ÚOP V PLZNI,
MATĚJ PÁRAL, NPÚ ÚOP V ÚSTÍ
NAD LABEM

Městyse Jince

V INTERIÉRU VZNIKÁ PROSTOR PRO VÝSTAVY A JINÉ KULTURNÍ ÚČELY.

Huť tvoří stavba obdélného půdorysu s převýšeným středním a jižním dílem. Vysoká pec se nacházela ve středu dispozice, po jejím obvodu se nalézaly prostory pro manipulaci s železnou rudou a vytavenou hmotou. V západní části byly umístěny kanceláře s plochými stropy, prostory slévárny s hutí jsou klenuté. Dochovaly se zde dvě valené a dvě české klenby. Stavba má nízkou valbovou střechu a věžovitou nástavbu zakončuje jehlancové zastřešení. V rámci jižního přístavku a věžové nástavby se dochovala část zařízení vodní pily, přírodní a odvodní kanály pro turbíny zůstaly zasypané.

Objekt se dlouho nacházel v neutěšeném technickém stavu a naději přineslo až odkoupení památky městysem Jince. Od roku 2019 jsou v souladu s požadavky památkové péče postupně prováděny jednotlivé fáze obnovy podle projektu projekční kanceláře IPD Servis pod vedením architekta Milana Šindlera. Obnoven byl krov a byla položena nová pálená krytina. Během oprav venkovních i vnitřních omítek je dodržován původní postup za použití kopaného písku a řádně vyzrálého hašeného vápna. Osazena byla dále mimo jiné nová okna s dveřmi v původním stylu a byly provedeny rozvody sítí. Na základech někdejší budovy vznikl nový objekt zachovávající původní hmotu.

Uvnitř objektu vznikne prostor pro výstavy a komunitní setkávání. Expozice by měla být zaměřena například na historii hutě, dále by se měla týkat ži-

vota a díla místního rodáka, hudebního skladatele a houslisty Josefa Slavíka, Národního geoparku Barrandien nebo přírody Brd. Součástí vznikajícího multifunkčního objektu Barbora by měl být mimo jiné také venkovní amfiteátr pro kulturní akce nebo výstavní panely s vitrínami. Projekt Revitalizace hutě Barbora v Jincích, do něhož je zapojeno Ekologické centrum Orlov, o. p. s., a Fiellugla Kompetanse AS (Norsko), je financován z fondů EHP 2014–2021 za přispění Ministerstva financí a Středočeského kraje. Na rekonstrukci se podílí společnost INVESSALES, spol. s r. o., restaurátorský záměr obnovy vjezdového portálu hutě vypracoval Karel Granát.

KASEJOVICE

Vynález kruhové pece je spojován s berlínským stavitelem Friedrichem Hoffmannem na konci 50. let 19. století. Následně se stal nejrozšířenějším druhem cihlářské výroby. Z někdejšího velkého počtu cihlářských pecí na našem území se dodnes dochoval jen zlomek. Kompletní provoz, tedy včetně střechy, komína, vypalovacího kanálu a technologických prvků, tak představuje cenný a mizející prvek. Na Ústředním seznamu kulturních památek jsou evidovány jen čtyři typologicky obdobné areály.

Bývalá Kratochvílova kruhová cihlářská pec se nachází na okraji obce jihozápadně od Nesviňského rybníka při komunikaci do Lnářů. Představuje samostatně stojící objekt obdélného půdorysu s cihelnými základy a valbovou

David Tuma, NPU ÚOP v Brně

DETAIL KOMÍNA KASEJOVICKÉ KRUHOVÉ CIHLÁŘSKÉ PECE V ÚVODU PRACÍ PŘI ROZEBRÁNÍ ČAPÍHO HNÍZDA

střechou. Charakteristickým prvkem je zejména přes 20 metrů vysoký komín členěný kordonovými římsami. Interiér tvoří valeně zaklenutý prostor s cihlovou podlahou. Stavba se dochovala v autentickém stavu včetně velkého množství detailů a uměleckořemeslných prvků. Zařízení vzniklo podle plánů Jana Komance z Blatné v roce 1925 s pozdějšími úpravami zejména západní části. Od počátku byla stavba součástí staršího areálu pocházejícího asi z poslední čtvrtiny 19. století. Příkladný postup obnovy započala až současná majitelka Marie Černá.

Úvodní etapa obnovy byla zahájena v roce 2020 rekonstrukcí komína, které předcházelo jeho zdokumentování. Zaměření stávajícího stavu a výkresovou část zajistil Martin Vonka. Na sejmutí čapího hnízda bylo třeba použít jeřáb s klecí a akce si vyžádala celý den. Odbor životního prostředí Plzeňského kraje žádal znovuosazení hnízda. Na uvedené náročné vícepráce přispělo Ministerstvo kultury z Havarijního programu částkou 60 tisíc korun. Na sklonku léta 2020 byly zahájeny sanační práce samotného komína zahrnující ruční demontáž jednotlivých prstenců. Z lešení postupně došlo na ubourání poškozené komínové části, dozdění hlavy, vybourání poškozených cihel, doplnění chybějících a spárování. Uvedené práce realizovala firma Kominictví-Komínářství Zdeněk Šilingr z Plzně a Kominictví Ondřej Schiman z Plzně. Popsané práce byly financovány z Havarijního programu

David Tuma, NPÚ ÚOP v Plzni

PRŮHLIED PŮDNÍM PROSTOREM NAD PECEMI SMĚREM KE KOMÍNU BĚHEM OBNOVY

David Tuma, NPÚ ÚOP v Plzni

POHLED NA OBJEKT OD JIHOVÝCHODU PO DOKONČENÉ OBNOVĚ KOMÍNU I STŘECHY PECE

Ministerstva kultury na rok 2020 ve výši 650 tisíc korun.

Druhá etapa začala v roce 2021 nejprve sejmutím taškové krytiny z celého objektu, poté bylo odstraněno laťování a demontován krov. Projekt výměny střešní krytiny a prvků krovu kruhové pece zpracovala Michaela Chárová. Z důvodu značného poškození dřevěné konstrukce bylo nutné nahradit ji novou.

Bylo zjištěno, že většina trámů původního krovu nemůže být pro další rekonstrukci z důvodu značného poškození dále použita. Nový krov požadovaných kritérií zpracovala firma Lukáš Janda Pačejov. Poté následovaly zednické práce, které prováděla firma Bohumila Brauna z Blatné, tesařské činnosti, o které se postaraly firmy Martin Černý z Kasejovic a Jan Hulač z Kasejovic. Spojovací materiál dodala firma Belle, s. r. o., z Nepomuku. Na uvedenou fázi byl poskytnut příspěvek z Havarijního programu Ministerstva kultury pro rok 2021 ve výši 600 tisíc korun.

Třetí etapa obnovy v roce 2022 zahrnovala zalaťování celého krovu, nátěr všech dřevěných prvků, položení pálených tašek bobrovek nebo umístění háků a okapů. To provedly kasejovické firmy Martina Černého a Jana Hulače, oplechování komína a osazení klemprířských prvků pak firma Vladimír Malý z Chlum u Nekvasov a ukotvení hromosvodů zařídila firma Josef Mašek z Kasejovic. Finanční podpora

z Havarijního programu Ministerstva kultury na rok 2022 činila 496 tisíc korun. Poskytnuta byla také účelová dotace z programu Zachování a obnova kulturních památek Plzeňského kraje ve výši 250 tisíc korun.

KOVÁŘSKÁ

V případě krušnohorského historického zemního vodojemu umístěného ve svahu nad vlakovým nádražím v katastru obce Kovářská nebude výjimečně následovat obvyklý popis obnovy, neboť akce je teprve v samém počátku. Přesto je namístě se plánovanou rekonstrukcí zabývat a upozornit tím na nemalou architektonickou hodnotu téměř zapomenuté drobné industriální stavby. Ta je vsazena do svahu s průčelím orientovaným rovnoběžně s vrstevnicí, kruhové nádrže jsou pod terénem. Charakteristickými znaky stavby jsou mimo jiné předsazené schodiště s trubkovým zábradlím s rozměrnými madlovými koulemi, kamenné opěrné zdi tvaroslovně shodné s průčelím nebo kamenný obklad z kyklopského zdiva. Objekt s masivně výrazným záklenkem vstupu s původními kovovými dvoukřídlovými rámovými dveřmi nemá okna, na omítaném kvádru lze číst německý nápis „Hochbehälter der Stadt Schmiedeberg“.

Analogický typ vodojemu pravděpodobně z roku 1930 se nachází v sousední obci České Hamry – Výsada. Během jeho necitlivé obnovy byla v minulosti znečitelněna jeho autentická podstata. Pokud budou při

plánovaných údržbových pracích dle návrhu Vodohospodářského sdružení obcí západních Čech respektovány všechny podmínky památkové péče, nehrozí obdobný a nelichotivý osud vodojemu v obci Kovářská. ■

ZEPTALI JSME SE

Co bylo z památkového hlediska specifikem a nejsložitějším prvkem obnovy hutě Barbora?

Otakar Hrdlička, Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště středních Čech

Na předmětné stavbě žádné specifikum nebo nějaký složitý prvek obnovy nenastal (kromě nedostatku peněz). Předmětem prací bylo vyklizení sutí a odpadů z podlahy, montáž iglů – větvaných podlah, cihelné dlažby, dřevěné podlahy v bývalých kancelářích, nové omítky, fasáda, nová okna, dveře, elektroinstalace. Dá se říci zcela běžné práce. S vlastní pecí se zatím nic nedělalo, je celá zasypaná, zazděná. Do budoucna je plánováno nahoře obnovit sazebnou, otevřít pec, postavit schodiště a výtah v zavazovací věži, okolo stavby obnovit valounovou dlažbu. Vše se zatím projektuje, ale schází finanční prostředky. Městys žádá o další dotace, pokud je dostane, je šance uvedené kroky realizovat. Pokud peníze nebudou, nedojde k dalšímu postupu a zůstane přístupný přízemek s výstavními panely a projekcí.

ZEMNÍ VODOJEM V KATASTRU OBCE KOVÁŘSKÁ MÁ ZVÝRAZNĚNÝ ZÁKLENEK VSTUPU.

DETAIL ROZMĚRNÉ KOULE ZAKONČUJÍCÍ MADLO ZÁBRADLÍ

Co bylo z památkového hlediska specifikem a nejsložitějším prvkem obnovy cihlářské pece?

Šárka Balvínová Kasalová, David Tuma, Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Plzni

Byla to obnova komínu, a to nejen z důvodu technické náročnosti opravy tohoto specifického architektonického prvku, ale i pro zajištění kvalitní spolupráce všech zúčastněných osob a orgánů včetně pomoci s koordinací a administrativou obnovy během jedné stavební etapy opravy komínu s finanční podporou dotačních titulů. Stavební obnova započala zájmem vlastníka, zdárně vyhotoveným projektem záchrany stavby, pokračovala procesem realizace s kvalitně odvedenou prací zkušené prováděcí firmy při dohledu stavebního dozoru a orgánů státní památkové péče. Nedílnou součástí se stala kooperace s odborníky z řad specialistů na tovární komíny a ochranu přírody z důvodu každoročního zahníždění čápa bílého.

Již od roku 2019 probíhaly přípravné práce na záchraně této stavby. Komín se podařilo důsledně zaměřit a byla vypracována technická zpráva Martinem Vankou, specialistou na tovární komíny. Výška komínu od přízemní podlahy činila 30,5 metru, přičemž jeho typický tvar připomínal komolý kužel vyzděný z kombinace radiálních a klasických plných pálených cihel několika rozměrových variant. Přístup zajišťovala ocelová stupadla po celé jeho

výšce. Práce byly zahájeny odborným odstraněním čapího hnízda ve spolupráci se zástupcem dobrovolného ekologického spolku ochrany ptactva a za pomoci kolového jeřábu. Následovalo vytvoření jištění a závěsného lešení a pokračovalo ruční demontáží kritické vrcholové části komínu a jeho celkového snížení o pět metrů. Na tomto místě je také nutné podotknout, že plánovanou úpravu Odbor životního prostředí Krajského úřadu Plzeňského kraje nepovažoval za optimální z důvodu snížení pravděpodobnosti opakovatelného zahníždění čápa bílého. Zástupci památkové péče, stavebník i realizační firma si však zamýšlenou úpravu obhájili. Práce dále pokračovaly zaskalováním koruny komínové hlavičky, montáží lešení, odstraněním a náhradou zvětralých cihel, zajištěním trhlín, opravou spárování, doplněním ztužujících pasů po obvodu komínového dřívku a osazením nově zhotovené konstrukce – hnízdní podložky se základem nového čapího hnízda, finančně podpořené Odborem životního prostředí Krajského úřadu Plzeňského kraje. Po odstranění lešení se komín stal opět dominantou okolí. Na závěr této zdárně provedené obnovy komínu je nutné ještě podotknout, že čáp se zde v dalším roce po obnově opět uhnízdil, a to i přesto, že stavební práce se ve zmíněném roce přesunuly na obnovu střešního pláště objektu cihelny a na opravu její krovové konstrukce.

V čem spatřujete hlavní význam drobné industriální památky vodojemu?

Matěj Páral, Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Ústí nad Labem

Podobně jako se přípojčovým pilířkům přezdívá antoníčky i zemní vodojemy v sobě kloubí několik historických konotací. Analogie s kaplí nebo studánkou, kterou lze zvat i svatyně, ale třeba i s jeskyní, poustevnou napovídá, že nemají daleko k obdobně drobným památkám sakrálním. Spoluutvářejí tedy jistě genia loci, zhmotňují a zpřítomňují v krajině ve formě rezervoárů jinak zpravidla neviditelná vedení, obdobně jako sakrální objekty vizualizují uzly sítí myšlenek či slov. V krajině památkové zóny Hornická kulturní krajina Háj – Kovářská – Mědník, která je rozlohou shodná s komponentou 5-CZ Hornická krajina Vrch Mědník statku světového dědictví Hornický region Krušnohoří/Erzgebirge, jsou technické objekty převažujícím stavebním typem, staveb v území je minimum (areál dolu Měděnec nebyl prohlášen za památku a byl demolován) a tento vodojem je zde jediný. Zároveň vykazuje po torzálně dochované vápence v Háji nejvyšší architektonickou kvalitu. Na uvedeném příkladu je zřejmé, že význam opticky uchopitelné drobné industriální památky může být někdy skutečně nezastupitelný, obzvláště v území, jehož hlavní památková hodnota tkví v krajiněm reliéfu tvarovaném montánní činností, a je tak pro laika zpravidla obtížně čitelná.

NÁZOR ODBORNÍKA

Postupme si dále – k vyšší kvalitě interpretace kulturního dědictví

V roce 2022 se završil projekt NAKI realizovaný Národním památkovým ústavem (NPÚ) a Pedagogickou fakultou UK, který vešel ve známost pod názvem Postupme si dále. Řešil otázku, jak zvýšit kvalitu prezentace kulturního dědictví prostřednictvím komentovaných prohlídek a jejich alternativ. Ačkoliv se zaměřil především na praxi v památkách spravovaných státem, může být širším zdrojem inspirace. Téma, jemuž se budeme věnovat v letošních číslech časopisu PROPAMÁTKY, otevíráme úvodním zamyšlením.

Šlechtické rezidence, tvořící dnes nejzásadnější část památkového fondu ve správě NPÚ, se již od 19. století začaly proměňovat v rodové památníky a ikony snů o národní minulosti, které mohla veřejnost do určité míry navštěvovat. S dobrovolným či nuceným odchodem původních majitelů definitivně končí jejich obytná funkce. Na jednu stranu jsou tak tyto památky muzealizovány, stávají se „mrtvými“, na druhou stranu začíná jejich „dru-

hý život“. Jsou totiž cílem putování jakožto národní a globální monumenty, kde není vystavován pouze hodnotný mobiliář, nýbrž také dějiny. Představují prostředek dlouhodobého formování naší kolektivní identity. Každá generace a každé společenské zřízení se vztahuje k minulosti jiným způsobem a čerpá z ní to, co pro svůj rozvoj potřebuje. Také naše generace stojí před úkolem „předávat oheň“, nikoliv „uchovávat popel“.

Za uplynulá desetiletí či spíše již staletí se kodifikovala představa tradiční prohlídky s průvodcem, která je velkou částí veřejnosti vyžadována právě v této podobě: šoupání bačkorami, průvodce, který s recitativní intonací opakuje nazpaměť naučená fakta atd. Na druhou stranu je tato forma zpřístupnění památek kritizována, neboť veřejnost má zkušenosti s alternativami. Prohlídky památek se ocitly v nebývalé konkurenci na trhu volnočasových aktivit, a pokud jejich podoba nebude reagovat na potřeby návštěvníků, ztratí o ně zájem. V důsledku toho nebude péče o památky trvale udržitelná.

V Česku patří návštěva památek mezi velmi populární formy trávení volného času. Jen do objektů NPÚ zavítá ročně kolem pěti milionů návštěvníků, z nichž většina přichází na pro-

TEXT JAKUB JAREŠ, PETR HUDEC
FOTO JARMILA SAJTLOVÁ,
TOMÁŠ VRTAL

1

hlídky s průvodcem. Stát tak dostává unikátní příležitost oslovit miliony lidí, kteří se rozhodnou dobrovolně na zhruba hodinu poslouchat témata spjatá s historií, dějinami umění, ale zprostředkovaně také s občanským vzděláváním. Ve své podstatě se jedná o jeden z nejmasovějších způsobů neformálního vzdělávání vůbec. Nejen z platových poměrů českých průvodců a průvodkyň, kteří jsou většinou sezonními brigádníky, se ale zdá, že v otázce smyslu památkových prohlídek v Česku trochu tápeme.

Svědčí o tom také nedostatečná charakteristika smyslu a role průvodcovské služby v koncepčních dokumentech na úrovni státu i NPÚ. Jako kdyby chyběla důkladnější rozvaha, k čemu prohlídky vlastně jsou. S čím by měli návštěvníci odcházet a jaké znalosti a kompetence by měli získat, jaké jsou kognitivní a emoční cíle prohlídek? Nabízí se zde několik vysvětlení. U velmi navštěvovaných památkových objektů jsou prohlídky logistickým problémem, méně již vzdělávací příležitostí. S tím souvisí i model financování památkového ústavu, který je právě na výnosech ze vstupného (a z pronájmů) závislý. To instituci chtě nechtě nutí do preference kvantity prohlídek před jejich kvalitou. Podobný, ne-li větší tlak na ekonomickou rentabilitu řeší i správci nestátních památek.

Výsledkem této nejasnosti je, že namísto smysluplného obsahu jsme na mnoha prohlídkách zavaleni údaji o genealogii střídajících se majitelů, stavebním vývoji a mobiliáři. Tato praxe má oporu ve většinou anonymních a transgeneračně předávaných průvodcovských textech, které jsou spíše jen kosmeticky upravovány v nových společenských podmínkách. Výčet mobiliáře byl, je a bude apolitický. Současně souvisí s absencí vědomí, co z předkládaných informací představuje jádro sdělení, která fakta jej rozvíjejí a co není nutné sdělovat.

Redukce této faktografické tříště by byla slibným začátkem, ale ve skutečnosti jde o větší mentální změnu. V první řadě by bylo třeba přestat chápat prohlídky jako předávání informací a ukazování věcí a pochopit je jako vzácnou příležitost, kdy se mohou lidé bavit, kochat, zažít něco výjimečného, být hluboce intelektuálně i emočně osloveni.

1 Prohlídka jako zážitek, prostor pro setkávání a komunikaci, či povinná nuda? (hrad Rožmberk)

JAKUB JAREŠ

historik, muzejník, publicista, aktivista

PETR HUDEC

památkový pedagog v Národním památkovém ústavu

2

2 Kdo při prohlídkách památek nejvíce přemýšlí? Je zde možný dialog?

(zámek Rájec nad Svítavou)

3

3 Zážitek z prohlídky stojí na osobnosti průvodce, nikoliv na jeho kostýmu či dress code.

(zámek Raduň)

4

4 Atributem průvodce by měly být nejen klíče, nýbrž především vlídná vstřícnost.

(hrad Buchlov)

5

5 Komunistický režim využíval prohlídky památek k indoktrinaci veřejnosti socialistickými idejemi. V novém společenském zřízení se správci památek tohoto úkolu rádi zřekli. Jaké společenské zadání má však tato praxe dnes – kromě udržitelnosti péče o památky skrze realizaci zpoplatněných prohlídek? (hrad Rožmberk)

- 6** Vzdělávání v historickém prostředí by nemělo stát na prostém předávání zjednodušených expertních znalostí, ale měly by v něm být uplatněny přístupy postavené na interpretaci a participaci. (zámek Kratochvíle)

Jarmila Sajtlíková

- 7** Pojetí prohlídky památky jako vzdělávací příležitosti ustupuje ve velmi navštěvovaných památkách do pozadí kvůli „logistice davů“. (hrad Buchlov)

Tomáš Vrátil

- 8** Vzdělávat, či bavit? Ačkoliv provozovatel památky či průvodce může mít pocit, že hlavním smyslem prohlídek je předávání informací, návštěvníci to mohou vnímat jinak. Ideálem je zde nepochybně průnik cílů. (hrad Nové Hradky)

Jarmila Sajtlíková

POKRAČOVÁNÍ PŘÍŠTĚ

**Obor interpretace
a základní pilíře
průvodcovské
služby**

ANKETA

**MARTIN
BAXA**
**MINISTR
KULTURY**

Za uplynulých 30 let ušla památková péče v České republice dlouhou cestu. O to delší, když si uvědomíme, že za minulého režimu u nás byly památky v lepším případě opomíjeny, v případě horším aktivně ničeny. Z historických staveb se nezřídka stávaly hospodářské budovy, středověké skvosty chátraly nebo byly zdrojem stavebního materiálu. Společenská změna ukázala, že v moderním světě je běžné o památky pečovat a chránit je pro další generace. Nejenom stát, ale i jednotlivci či spolky a organizace vložili do záchrany nejrůznějších typů památek úsilí a nemalé finanční prostředky. Příklady tzv. dobré praxe máme mnoho a říkám to s velkou vděčností; například zmiňme Broumovský klášter, kostel Nanebevzetí Panny Marie v Neratově v Orlických horách nebo stodolu ve Skaličce jako zástupce nejrůznějších typů staveb. Množství budov a staveb či drobných objektů, které zasluží zmínku, však dalece přesahuje rozsah nejen této ankety. Dodnes se však také potýkáme s neblahým dědictvím minulých desetiletí, a to jsou například chátrající památky v majetku obtížně dohledatelných majitelů v řetězci ne zcela jasných transakcí. Co je však důležité: jako společnost dnes vnímáme ochranu památek jako běžnou součást veřejného života a památková péče je součástí dialogu. Je na co navazovat, je co rozvíjet.

Památková péče je součástí dialogu

Co znamená 30 let samostatné České republiky v památkové péči? Na co navazuje, z čeho bylo nutné se vymanit? Co jsou symboly dobré praxe a kde naopak vznikly památníky nepochopení historických hodnot? Co uplynulých 30 let vypovídá o vztahu vlastníků k památkovým objektům, jakou příležitost dalo investorům a vizionářům, co vypovídá o památkářích?

Jakých bylo uplynulých 30 let pro české památky?

KLÁRA BRŮHOVÁ

HISTORIČKA ARCHITEKTURY

Památková péče u nás funguje v mnoha ohledech velice dobře, přesto bych ráda upozornila na jeden konkrétní problém. Po mém soudu jsme totiž během posledních 30 let nedokázali přistoupit k systémové ochraně objektů druhé poloviny 20. století, z nichž mnohé jsou kvůli častým demolicím a devastačním přestavbám už bohužel nenávratně ztraceny (za všechny vzpomeňme alespoň pražský Transgas, bývalý Mezinárodní svaz studentstva, hotel Praha nebo liberecký obchodní dům Ještěd). V celé České republice dnes máme jen něco kolem 30 památkově chráněných budov z 60.–80. let, a ačkoliv další návrhy podávány jsou, Ministerstvo kultury k jejich ochraně přistupuje po mém soudu jen velmi liknavě. Pomalu, ale jistě tak přicházíme o jednu celou etapu architektonického dědictví, které má z dnešního pohledu bohužel tu smůlu, že vzniklo v době státního socialismu. Je myslím nejvyšší čas přestat tyto objekty hodnotit skrze extrémně zjednodušující nálepku „komunistická architektura“, a zaměřit se na jejich reálnou stavební, konstrukční a uměleckou kvalitu, která je neoddiskutovatelná. Rozhodně bychom o ni měli začít intenzivně pečovat a poválečnou architekturu systémově památkově chránit.

JOSEF ŠTULC

HISTORIK UMĚNÍ

Rok 1989 zastavil chátrání památek a historických měst. Restituce a privatizace přinesly návrat zodpovědnosti a zájmu vlastnictví udržovat. Vznikla nová rizika v podobě funkčního přetěžování památek, nebo dokonce odstraňování staveb. Pro historickou urbanistickou integritu památkových sídel je nebezpečím trend výškových staveb nekompatibilních s geniem loci místa. Česká památková péče navázala na dlouhou, evropsky významnou tradici – koncepci ochrany historických měst díky vyhlášení rezervací a zón, dále na stavebněhistorické průzkumy i na interiérové instalace hradů a zámků. Je třeba si vážit špičkové úrovně restaurování uměleckých děl. Úspěchem porevoluční éry je zapsání našich nejceněnějších památek a památkových rezervací na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO. Jako symboly dobré porevoluční praxe vidím vzornou údržbu Pražského hradu, citlivou konzervaci hradu a zámku v Českém Krumlově a řady dalších obnov. O nepochopení hodnot svědčí setrvávání otáčivého hlediště uprostřed cenné zámecké zahrady v Českém Krumlově. Myslím, že památková péče plní své poslání velmi dobře. Pokračujeme v ochraně historických celků. Digitalizujeme Ústřední seznam. Rozvíjíme vědeckovýzkumné činnosti i oborové vzdělávání.

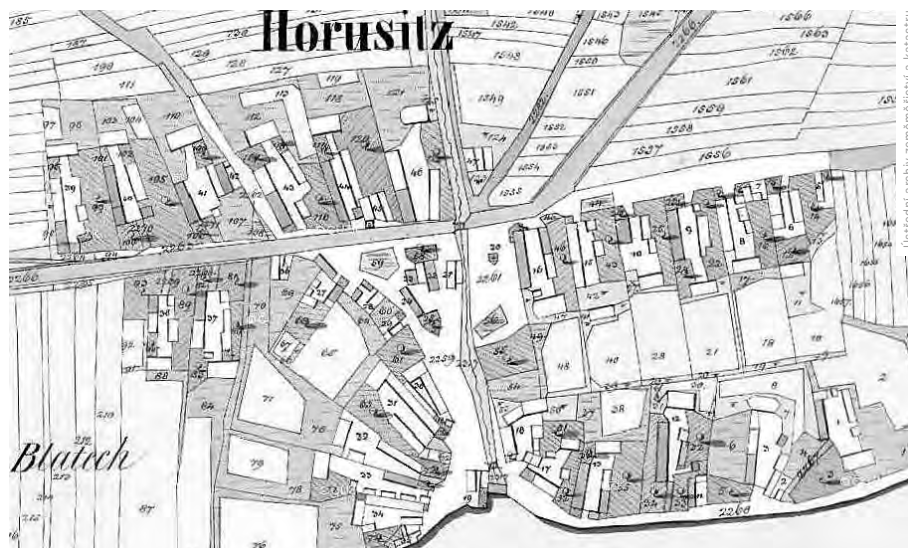
PAVOL IŽVOLT

ŘEDITEL PAMIATKOVÉHO ÚRADU SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Za symboly dobré praxe považuji například integrovanou obnovu nejvýznamnějších památkových areálů (lokality UNESCO) ve spolupráci Ministerstva kultury a samosprávných krajů. Obecně pro země bývalého socialistického bloku je typické zásadní narušení kontinuity vlastnictví podtržené navíc modernizací a industrializací stavební výroby, která postupně vedla k úplnému zanedbávání údržby památek. Pro srovnání: například v Nizozemsku v roce 1973 vznikla organizace pro údržbu památek jako reakce na masivní nadužívání zdánlivě neúdržbového betonu při rekonstrukcích kostelů poškozených ve druhé světové válce. Když jsme diskutovali s nizozemskými kolegy, řekli nám, že v Nizozemsku místní občanská komunita nedokáže akceptovat neudržovanou stavbu. Je to možná i rozdíl v mentalitě nebo právě rozdíl v letech socialismu, který vykořenil vztah k vlastnictví a hodnotám. Na druhé straně od 90. let 20. století nastupuje pocit nekontrolovatelné svobody a pocit, že stát mi nemůže přikazovat, co si se svojí nemovitostí budu dělat. Nějak v duchu hesla „Máme rádi památky, ale nemáme rádi památkáře“. Najít přijatelné hranice bude asi dlouhodobý a náročný proces.

OBÁLKA KNIHY

HORUSICE U VESELÍ NAD LUŽNICÍ NA CÍSAŘSKÉM OTISKU MAPY STABILNÍHO KATASTRU Z ROKU 1828. ČTYŘI JASNĚ ČITELNĚ ODLIŠNÉ TYPY SKLADBY PŮDORYSU SE PODAŘILO DATOVAT DÍKY NÁLEZU UNIKÁTNÍHO PLÁNKU PŘESTAVBY VESNICE PO POŽÁRU ROKU 1718 VE STÁTNÍM OBLASTNÍM ARCHIVU V TŘEBONI.

KHIHA

Nástin vývoje vesnických půdorysů a plužin v Čechách

Publikace vyšla koncem roku 2022 s podtitulem K výpovědní schopnosti map stabilního katastru. Jedná se o další vydavatelský počín spolku SOVAMM (Společnosti pro obnovu vesnice a malého města). Autorem je univerzitní profesor a architekt Jiří Škabrada. V článku se dozvíte pohnutky a motivace, které ho přiměly k vytvoření knihy.

Zásadní důvody sepsání spatřuji dva: stoupající nespokojenost s dosavadními rozkolísanými názory na historický vývoj uspořádání vesnic a přilehlé zemědělské krajiny a nevyhovující dlouhodobou roztržitostí názorů na možnosti „čtení“ vývoje sídel a krajiny z klíčové kartografické pomůcky – map stabilního katastru z první poloviny 19. století.

V publikaci se pokouším tyto problémy uspořádat a řešit podobně jako svého času pohled na vývoj historických konstrukcí – tedy s předpokladem, že všeobecně fungující systém nemůže být příliš složitý, každá forma je spjata s určitou dobou a že používání jednodušších způsobů předchází způsobům komplikovanějším. Pro vývoj vztahu intravilánu a extravilánu vesnice – tedy jejího půdorysu a plužiny – se nakonec jako určující vazba projevil logický a vlastně jednoduchý princip – v čase stoupající míra složitosti situačního vztahu mezi usedlostí (tj. její stavební parcelou) a pozemky, které se z jejího areálu obhospodařovaly.

Jako zajímavá se ukázala metoda přístupu. Jakožto stavební (a nikoli „písemný“) historik jsem byl odkázán na informace předpracované již dříve – především na podnětné postřehy historika J. V. Šimáka a neocenitelné souhrny informací z edic starších katastrů – berní ruly a tereziánského katastru. Potřebná konfrontace tohoto materiálu s mapami stabilního katastru pak mohla být díky jejich

TEXT JIŘÍ ŠKABRADA
FOTO ARCHIV JIŘÍHO ŠKABRADY, ÚSTŘEDNÍ ARCHIV ZEMĚMĚŘICTVÍ A KATASTRU

SEVEROVÝCHODNÍ KOUT NÁVSI V NAHOŘANECH U ČKYNĚ S PŘÍPSÁNÍM POPISNÝCH ČÍSEL. V KONFRONTACI SE ZACHYCENÍM VESNICE NA MAPĚ STABILNÍHO KATASTRU SE DÁ ROZPOZNAT ZAJÍMAVÁ SOCIÁLNÍ SKLADBA ZÁSTAVBY A NÁSLEDNĚ LÉPE POROZUMĚT VÝVOJI VESNICE I JEJÍHO PŮDORYSU (FOTO Z ROKU 1972).

dnešnímu zpřístupnění mimořádně početná a operativní. Využít jsem mohl rovněž informace z velkého množství dosud provedených stavebněhistorických průzkumů, díky nimž lze vesnicím a jejich skladbě nad mapami stabilního katastru porozumět lépe, než je dosud obvyklé.

Pohled na historii sídel a krajiny bylo možné v řadě případů obohatit i díky současným pokročilým metodám zobrazování terénu včetně jeho výškového profilu. K abstraktnímu mapovému zobrazení krajiny se tak může přičíst i pohled na základní přírodní parametry sídel (nadmořskou výšku, přístup k vodě, terénní reliéf a oslunění), protože tato hlediska hrála zejména ve starších fázích osidlování důležitou roli. Propojováním všech těchto informačních zdrojů pak mohla začít dobře fungovat nejjednodušší – srovnávací

– badatelská metoda („co se nedochovalo zde, mohlo se zachovat v sousedství“). Tímto způsobem může pomoci i zdánlivá komplikace – užití (nebo přežívání) jednodušších, archaičtějších způsobů tam, kde nejsou potřebné podmínky k přebírání inovací.

Nechci na tomto místě popisovat členění knihy, protože taková informace je snadno dosažitelná. Zmínit se chci spíše o tom, co se mi z odstupu zdá zajímavé, a možná až dramatické. Myslím, že je to především možnost (a při určitém cviku schopnost) „číst“ z půdorysů vesnic na mapách stabilního katastru základní rysy zdejšího sídelního vývoje. Snadnější se to zatím jeví tam, kde vykazuje uspořádání zástavby určité rysy pravidelnosti. Ty se jeví jako typické zejména od vrcholného středověku pro nová zakládání nebo reorganizace starších vesnic, přičemž jednotlivé typy na sebe časově navazují. Časovou následnost dobových ideálních schémat je přitom možné pozorovat nejen u vesnických intravilánů, ale rovněž u organizace polností – tedy vesnických plužin.

Myslím, že pro čtenáře atraktivní, až efektní se bude jevit identifikace historických rozměrových schémat při pravidelném zakládání, zejména středověkém. Připadalo mi totiž absurdní hovořit nad pravidelnými středověkými půdorysy o rozměrech v metrické soustavě, pokud víme, v jakých délkách se v době jejich zakládání měřilo.

Nakonec se ukázalo, že cesta k cíli není tak složitá, a to ani u poněkud tajemných delších modulů – tzv. provazců. Správně tak už teď můžeme chápat i systémy známých zaniklých vesnic odkrytých archeologickými výzkumy (Pfaffenschlag, Svídna, Hol). Jako snadná „brnkačka“ pak působí identifikace modulových systémů u početných mladších založení, která se navíc na mapách stabilního katastru zachovala méně „rozhýbaná“ (protože mezi vyměřením a záznamem půdorysu uplynula kratší doba).

Je pochopitelné, že ve skutečnosti není situace vždy takto jednoduchá a přehledná, protože vesnice i jejich plužiny – i kdyby byly v minulosti založeny a rozčleněny sebepravidelněji – fungovaly v místních přírodních a společenských podmínkách, zvěšovaly se, či skomíraly a měnily se i dobové názory na ideál uspořádání sídel a krajiny. Tím víc se ale zkoumání jeví jako zajímavější. Doufám, že publikace o rozpoznávání tohoto vývoje rozproudí diskuzi, přivede k tématu další badatele a přispěje k hlubšímu poznání historických vesnických sídel a krajiny. ■

Publikaci vydala Společnost pro obnovu vesnice a malého města, z. s. Vydání finančně podpořilo Ministerstvo kultury ČR. Na stránkách SOVAMM / SOVPIS je k dispozici ukázka knihy ke stažení a objednávkový formulář. Knihu je možno objednat rovněž přímo u sekretářky SOVAMM (syrova@sovamm.cz).

LOSINÁ U PLZNĚ, VYSAZENÁ VČETNĚ VYTYČENÍ PŮDORYSU ROKU 1327, NA CÍSAŘSKÉM OTISKU MAPY STABILNÍHO KATASTRU Z ROKU 1838. NEPOCHYBNĚ PŮVODNÍ MODUL, ZACHOVANÝ V MLADŠÍM ČLENĚNÍ POLNOSTÍ, MĚL DÉLKU 52 PRAŽSKÝCH LOKTŮ; TENTO ROZMĚR FUNGOVAL AŽ DO 18. STOLETÍ JAKO TZV. ZEMSKÝ PROVAZEC.

Archiv Ministerstva pro místní rozvoj

BAZILIKA NA VELEHRADĚ JE SOUČÁSTÍ TRAS CYRILOMETODĚJSKÉ STEZKY.

Archiv Europa Nostra

VA'SENTIERO PROCHÁZÍ ALPAMI A APENINAMI, MĚŘÍ 7 850 KILOMETRŮ, VEDE PŘES 20 REGIONŮ A ZAHRAJUJE 16 NÁRODNÍCH PŘÍRODNÍCH PARKŮ.

PŘESAHY

Pomalé poznávání Evropy

Na konci loňského roku získal v pražské Státní opeře Grand Prix Europa Nostra v kategorii Občanské zapojení a zvyšování povědomí italský projekt Va'Sentiero. Jeho mottem je: Jdi, objevuj a sdílej.

Va'Sentiero je nejdelší turistickou trasou na světě. Měří téměř osm tisíc kilometrů a prochází přes všechna italská pohoří – od Alp až po Apeniny. Budována byla v 80. a 90. letech minulého století. Relativně brzy se však na ni zapomnělo a cesta zůstala na dlouhá léta opomíjena. S návratem zájmu o dálkové pochody a putování vůbec se Italský alpský klub pustil v roce 2019 do její rekonstrukce, a to na národní úrovni. Cílem nebylo pouze obnovit a otevřít cestu plnou superlativů, ale dostat do povědomí pomalý turismus a vnést principy udržitelnosti nejen do míst, kudy prochází, ale také ukázat, na jaké kulturní památky lze v italských regionech narazit mimo hlavní turistické cíle.

Dálkové trasy nejsou pouze o fyzickém výkonu, ale také o poznání krajiny a památek. Va'Sentiero v tomto není výjimkou. V digitálním průvodci přehledně členěném do 365 úseků najdete jasně popsany region, kterým procházíte. Kromě dostupnosti, náročnosti, ubytování, nebo dokonce

hodnocení krásy okolí v něm najdete také podrobné popisy památek i svátků a tradic typických pro dané území.

Stezka navazuje na stejnou filozofii, již od roku 1987 propaguje síť evropských kulturních stezek Rady Evropy – pěší chůzí poznávat jednotlivé evropské země a jejich kulturní dědictví. V současné době si můžete vybrat z celkem 48 stezek pokrývajících celý kontinent. Od stezky propojující stavby architekta Le Corbusiera nebo Alvara Aalta, stezky po lázeňských městech až po například Cyrilometodějskou stezku. Tato dálková trasa je jako jediná koordinovaná z České republiky, měří tři tisíce kilometrů a spojuje poutní místa Česka, Slovenska, Polska, Rakouska a Itálie. Začíná jaro, čas vyrazit za poznáním. ■

Podrobnější informace naleznete na stránkách
www.vasentiero.org/en/home
www.coe.int/en/web/cultural-routes
www.putujmebezhranic.cz

TEXT TOMÁŠ ŘEPA
FOTO ARCHIV EUROPA NOSTRA,
 ARCHIV MINISTERSTVA
 PRO MÍSTNÍ ROZVOJ

PORTÁL HRADNÍ KAPLE

FRESKA KOLO ŠTĚSTÍ

EXPOZICE

Odkrytá tajemství strakonického hradu

Národní kulturní památka na soutoku řek Otavy a Volyňky, někdejší mohutné sídlo Bavorů i maltézských rytířů, se dočkala veliké proměny. Po téměř čtyřech letech a díky výrazné finanční investici z evropských fondů a Jihočeského kraje znovu láká turisty do Strakonice.

V prostorách hradu sídlí Muzeum středního Pootaví. 1. dubna 2023 uplyne rok od otevření nových expozic. Investicí ve výši 140 milionů korun byla rekonstruována plocha o výměře asi 2 300 m². Restaurovány byly nástěnné malby, renesanční kazetové stropy a kamenné prvky v hodnotě 6,6 milionu korun. Návštěvníky dnes vítá pět moderních expozic, nové zázemí, společenské a edukační sály. Do obnovených prostor se přestěhovala i muzejní knihovna a badatelna.

Rekonstrukce přinesla i zajímavé objevy. Unikátní prostor byl nalezen mezi kapitulní síní a palácovou hradní zdí. Je zde kompletně dochovaná stratigrafie archeologických vrstev starých více než 500 let. Vzácný objev

se týkal i bývalé maltézské komendy. Při odstraňování stropního podhledu byly odhaleny dvě široké desky a čtyři malovaná prkna. Obě desky s přípevněným malovaným plátnem jsou bočními částmi středověkého oltáře. Prkna s ornamenty byla kdysi součástí malovaného stropu. Oba nálezy jsou datovány do období renesanční přestavby hradu – do druhé poloviny 15. a počátku 16. století. Teprve po náročném restaurování budou oltářní desky umístěny do stálé expozice. Malovaná prkna jsou již vystavena.

Skutečnou vzácností jsou více než 600 let staré trámy s gotickými vzory, které se objevily po vytrhání prkenné podlahy v jednom ze sálů. Po restaurování se staly součástí expozice v půdních prostorách. Nejrozsáhlejší objev se skrýval pod vápennými omítkami v dalším sále. Celoplošné nástěnné malby jsou datovány do poloviny 18. století. Ve vedlejšímu salonku byly objeveny a zrestaurovány malované pruhy podél zdí a malby ve výklencích oken a dveří. Zároveň bylo odkryto původní gotické zdivo ve velkém rytířském sále a fragmenty gotických nástěnných maleb na východní stěně chodby bývalé komendy.

Do středověkého prostoru jsou zasazeny moderní muzejní expozice, aniž by byla narušena jeho autentičnost a vypovídací schopnost. Jsou dokladem toho, že nové a staré se nemusí vylučovat, ale po zralém uvážení a citlivém zpracování se krásně doplňuje. ■

TEXT IVANA ŘÍHOVÁ
FOTO MUZEUM STŘEDNÍHO POOTAVÍ
STRAKONICE

FOTOREPORTÁŽ

FOTO NADACE ABF, ZUZANA LAZAROVÁ (foto nasvícených expozic)

Obnova Armádního muzea Žižkov

28. října 2022 bylo po čtyřech letech otevřeno Armádní muzeum na pražském Žižkově. Funkcionalistický komplex vznikl pro Památník odboje v letech 1926–1929 podle architektů Jana Zázvorky a Jana Gillara. Projektantem obnovy byla společnost Techniserv, spol. s r.o., a dodavatelem Metrostav, a.s. Vnitřní expoziční a slavnostní osvětlení budovy navrhla společnost ETNA, spol. s r.o., dodavatel italských svítidel iGuzzini a odborný partner portálu PROPAMÁTKY. Rekonstrukce skloubila požadavky moderního muzejnictví, technického vybavení a maximalizace plochy expozice. K uchování historické autenticity areálu přispěl také odborný dozor Pavlína Dolejšké z pražského pracoviště Národního památkového ústavu. Došlo například k zastřešení a podsklepení atria, vytvoření nového návštěvnického vchodu, zázemí pro návštěvníky a přednáškových sálů. Kromě řady scénických prvků expozice, jejichž vrcholem je zákop z 1. světové války, došlo například i k obnově výtvarného ateliéru s terasou v posledním patře a jeho proměně v kavárnu. Akce získala ocenění Stavba roku 2022.

www.vhu.cz | www.techniserv.cz

Z MĚST A OBCÍ

CHEB

Setkání tesařských cechů v Chebu

V lednu letošního roku se v Chebu setkali už podruhé zástupci českého Cechu tesařů, klempířů a pokrývačů a německého Bavorského tesařského svazu spolu s prezidentem Timber Construction Europe (TCE). Partnerem a organizátorem setkání byli řešitelé výzkumného projektu z Programu ÉTA spolufinancovaného Technologickou agenturou České republiky, jehož lídrem je město Cheb.

Cheb se svým unikátním souborem historických krovů měšťanských domů je pro výše uvedené organizace přirozeným cílem. Krovy z různých staletí dokládají řemeslnou zručnost a geometrickou představivost našich předků a jsou i pro dnešní tesaře cennou inspirací. Účastníci setkání měli také možnost navštívit jedinečnou expozici modelů historických krovů vystavených v budově městského špejcharu.

Cheb se tak navrácí ke své historické roli, kdy byl díky poloze na česko-německém pomezí městem vyhledávaným pro různá politická jednání, významné obchodní schůzky i setkávání lidí z různých koutů Evropy.

www.cheb.cz

JABLONNÉ V PODJEŠTĚDÍ

Torzo Dolní brány bylo stabilizováno

Dolní brána, zvaná také Pražská, změnila v průběhu času svou polohu. Ve městě totiž existovaly dvě dolní brány. Archivní plány z roku 1744 a 1757 dokládají polohu brány s jednoduchým barbakánem západněji v trase dnešní Lidické ulice. Konstrukce mladší Dolní brány doložil archeologický výzkum v roce 2018. Na základě zjištění byla starší brána považována spíše za čtvercovou baštu tak, jak ji zobrazují i uváděné archivní plány. Současné průzkumy i barokní ikonografie nicméně dokládají, že zachovalé torzo opevnění je opravdu starší branou. Nachází se ve spojovací uličce mezi náměstím Míru a ulicí Lidickou v místě frekventované komunikace. Po stabilizaci a konzervaci se stane součástí připravované prohlídkové trasy po opevnění města – dokladu středověkého stavitelství. Obnova torza brány zajistila současně bezpečný průchod veřejnosti a prodloužení životnosti konstrukce. Rekonstrukce byla financována z rozpočtu města Jablonné v Podještědí ve výši 883 tisíc korun.

www.jablonnevp.cz

JIČÍN

Zámek bude bezbariérový, přibude i nová expozice

Ve Valdštejnském zámku, v němž sídlí několik městských organizací i soukromých provozoven, se pokračuje v postupné rekonstrukci objektu. Město Jičín, majitel zámku, připravilo společně s Regionálním muzeem a galerií, které zde sídlí, další etapu oprav. Město na ní bude spolupracovat s Královéhradeckým krajem s dotační podporou z Integrovaného regionálního operačního programu Evropské unie. Investiční náklady jsou odhadovány na 70 milionů korun, práce by měly být zahájeny na začátku roku 2024. Potrvají dva roky. Do zámku bude vestavěn výtah, čímž se bezbariérově zpřístupní všechna podlaží zámku. Dále budou zrekonstruovány místnosti a sociální zázemí, kde sídlí muzeum s galerií, a to včetně rozvodů. Muzeum zřídí také zcela novou stálou expozici navrženou agenturou Červený klobouk, s. r. o. Město Jičín i muzeum s galerií se na druhou etapu rekonstrukce zámku připravovaly dlouhodobě. Muzeum svůj provoz na zámku dočasně přerušil už na podzim 2023.

www.mujiicin.cz

Město Cheb

Město Jablonné v Podještědí

Město Jičín

Prinášíme aktuality z míst, kde se aktivně věnují péči o kulturní dědictví. Uvedené texty jsou publikovány v rámci mediální spolupráce redakce s městy a obcemi.

KOLÍN

Socha rytíře Rolanda je v novém hávu

Měděná socha rytíře Rolanda z roku 1899 od sochaře Viléma Amorta se nachází na průčelí radnice. Symbolizuje městská práva. Autor ve svém deníku uvádí, že návrhy dokončil 27. ledna a již 6. února věděl, že zvítězil nad třemi konkurenty. Za návrh i zhotovení díla (vytepáním z mědi) obdržel 1 350 zlatých, což vnímal jako nepatrný výdělek, proto požádal městské radní o zvýšení odměny. Přestože mu nebylo vyhověno, v červnu se osobně zúčastnil osazení sochy na její současné místo. Jedná se o poměrně specifickou práci v rámci jeho tvorby jak použitým materiálem, tak stylem. Patrně chtěl navázat na renesanci, aby dílo ladilo k nově získanému novorenesančnímu vzhledu radnice. V minulosti se v Kolíně mylně tradovalo, že se jedná o sochu krále Přemysla Otakara II. Poprvé byla socha rytíře Rolanda restaurována v letech 1989–1991, nicméně tato oprava nebyla provedena úplně kvalitně. Na jaře loňského roku byla socha opět sejmuta a v období od března do září byla důsledně a precizně restaurována znovu.

www.mukolin.cz

Město Kolín

MNICHOVO HRADIŠTĚ

Vkusně opravené kočárově dominuje zděná pec

Areál mnichovohradištské fary slouží roky jako zázemí otevřené nejen farníkům, ale také spolkům a komunitnímu životu. V posledních letech navíc fara prochází dramatickou proměnou. Po opravě roubené stodoly v letech 2018–2019 zorganizoval farář Pavel Mach také rekonstrukci barokní pilířové stodoly, takzvané kočárovny. Ta v minulosti sloužila jako skladiště zemědělských vozů a strojů. Po citlivé rekonstrukci, na které se v letech 2020–2022 podílela firma Opravy památek – Kabáč, s. r. o., ale také dobrovolníci, je prostor dějištěm farních agapé, kulturních akcí i oslav. Za finanční podpory Středočeského kraje a města byly přezděny cihlové pilíře, vydlážděna podlaha, obnoveny stropy, vybudovány toalety a také prostorná otevřená kuchyně. Do sálu, jemuž dominuje zděná pec, se vejde asi 60 osob. Třebaže kočárovna již slouží, v letošním roce by mělo dojít na úpravu podkrovních prostor, kde vzniknou sklady či ubytovací kapacity pro poutníky, kteří do Hradiště přicházejí po Svatojakubské cestě.

www.mnhradiste.cz

Město Mníchovo Hradiště

PŘÍBOR

Nová expozice v rodném domě Sigmunda Freuda

Popularita zakladatele psychoanalýzy Sigmunda Freuda motivovala město Příbor k vytvoření nového pohledu na slavného rodáka. Na interaktivní expozici Freudovy pravnučky Jane McAdam Freud s názvem Muzeum myšlení navázala v roce 2022 obnova objektu. Cílem rekonstrukce bylo zlepšit nejen funkční, ale i estetickou stránku památky. Řešený objekt byl sužován zvýšenou vlhkostí zdiva. První fáze obnovy spočívala ve vhodných sanačních opatřeních. Střecha domu byla v pořádku, ale bylo potřeba obnovit nátěr šindele a renovovat všechny dřevěné prvky stavby – okna, dveře, schodiště a venkovní pavlač, které byly důkladně očištěny, opraveny a natřeny dle původního barevného odstínu. Opraveny byly také komíny. S instalací expozice došlo v místnostech i na lokální restaurátorské práce – obnovu nátěrů a nástěnných maleb. K uliční fasádě byl dobudován okapový chodníček z oblázkové štetové dlažby a upraven záhon růží, který navozuje atmosféru malé předzáhrádky v malém městě.

www.pribor.eu

Město Příbor

Z MĚST A OBCÍ

SLANÝ

Restaurování vitráží kostela sv. Gotharda

V kostele sv. Gotharda bylo vzhledem k havarijnímu stavu vitráží přistoupeno k jejich restaurování. V minulosti byly některé jejich části ne zcela odborně opravovány, a tak jejich stav vyžadoval generální zásah. Okno presbytáře s lomeným obloukem a kamenným žebrovím v kružbě bylo zhotoveno klasickou technikou zakládání jednotlivých skel do olověných profilů, které byly celoplošně pocínovány. Pláty vitráží byly vsazeny do kamenného ostění, kde je dělí jeden svislý kamenný prut a vodorovné kovové příčky. Jednotlivé výplně byly zajištěny z vnější strany vodorovnými kovovými výztuhami. Vitráže byly osazeny z exteriérové strany kostela, a to pravděpodobně kvůli malbě, která zdobí vnitřní kamenné ostění. V první etapě byly restaurovány malované vitráže s koberecovým dekorem vyplňující necelých 12 metrů vysoké okno na jižní straně kostela. Byly osazeny zpět na místo restaurátory z Nového Boru pod vedením Milana Augustina a Miroslava Kressla.

www.meuslany.cz

SLAVKOV

Padající dům v centru město staticky zajistí

Barokní měšťanský dům s dochovaným goticko-renesančním jádrem patří mezi nejvýznamnější objekty městské památkové zóny Slavkov u Brna. V průběhu uplynulých dekád však dům postupně zchátral natolik, že hrozilo jeho zřícení. Radnice proto tuto nově prohlášenou kulturní památku v posledních letech provizorně zastřešila. Byl odstraněn stávající střešní plášť a východní štít. Byla provedena betonáž ztužujících věnců. Dům je již tři roky zajištěn dřevěnými podpěrami. Zastupitelé na posledním zasedání schválili pro statické zajištění pět milionů korun, díky kterým budou moci být nosníky demontovány. Do ulice v centru města se tak vrátí část chodníku. Staticky zajištěný dům však hlavně umožní další rozvoj v sousední proluce, kde Ministerstvo vnitra plánuje postavit novou policejní služebnu. Město souběžně připravuje rekonstrukci domu podle studie architekta Marka Štěpána. V domě by mohly v budoucnu vzniknout prostory pro gastroprovoz, v horním patře zasedací místnosti pro městský úřad.

www.slavkov.cz

ÚLICE

Zrestaurované malby v kostele sv. Vavřince

V obci Úlice, kterou najdeme mezi Plzní a Střibrem, stojí u silnice nenápadný kostel sv. Vavřince postavený na přelomu 16. a 17. století. Předpokládá se, že presbytář je polovinou původně centrální osmiboké kaple, zatímco obdélná loď spadá do druhé etapy výstavby. Obec nyní svatostánek postupně rekonstruuje. Při pracích byly objeveny renesanční malby s náměty Zvěstování Panně Marii na vítězném oblouku a sv. Kryštofa. Zdi jsou pojednány ornamentálními malbami, nade dveřmi je baldachýn, zřejmě pro nedochovanou sochu. Pozoruhodný je i malovaný obrys kazatelny, která z kostela zmizela již před dávnými časy. Malby jsou datovány do 17. století. V kostele jsou zachovány i dva renesanční oltáře z let 1612 a 1639. Ty teprve na restaurování čekají, stejně tak i poprseň později vloženého kůru, tvořená kazetami z nezachovaného stropu. Malby restaurovali restaurátoři Jiří Suchan a David Hrabálek. Jejich práce dostala cenu Národního památkového ústavu Patrimonium pro futuro 2022.

www.obeculice.cz

Město Slaný

Město Slavkov u Brna

Jan Soukup

ZPRÁVY ON-LINE

ROZHOVOR s Evou Šůstkovou o plánované obnově stodoly

VELKÝ OŘECHOV (LUHAČOVICKO) | Od loňského roku usiluje spolek nadšenců Stodola Horreum o záchranu a obnovu historicky cenné budovy – farní stodoly ve Velkém Ořechově. Zeptali jsme se, jaké mají plány s jejím pozdějším využitím a co se doposud podařilo udělat.

500 let staré dřevěné potrubí našli v hrázi rybníka skoro netknuté

BOHDANEČSKO | K zajímavému objevu došlo při odbahňování a rekonstrukci hráze rybníka Skříň na Bohdanečsku. V hrázi se pod nánosy jílů i pozdějšího betonu objevila obrovská dřevěná trubka tvořená vydlabaným kmenem s horní dřevěnou poklicí. Je 500 let stará.

ROZHOVOR s Pavlem Vlkem o obnoveném chrámu sv. Markéty

JAROMĚŘICE NAD ROKYTNOU (TŘEBÍČSKO) | Tři roky probíhala celková

obnova chrámu sv. Markéty, který je národní kulturní památkou. Na detaily jsme se zeptali autora a manažera projektu Záchrana kostela sv. Markéty v Jaroměřicích nad Rokytnou, barokní perly Vysočiny.

Leporela přibližují atraktivní formou památky západních Čech

PLZEŇ | Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Plzni vydalo v edici Památky západních Čech řadu naučných leporel. Jsou neprodejná a výtisky jsou zájemcům k dispozici v domě U Zlatého slunce v Prešovské ulici nebo ke stažení na stránkách pracoviště.

FOTOGALERIE | Obnova křížků v Kněžičkách a Markvarticích

KNĚŽIČKY, MARKVARTICE, JABLONNÉ V PODJEŠTĚDÍ (LIBERECKO) | Dvě drobné sakrální památky se nacházely ve špatném stavu. Rekonstrukce Scheinertova kříže v Kněžičkách získala první místo za Liberecký kraj v kategorii Malá rekonstrukce v soutěži Památka roku 2021.

Kulturní dědictví východních Čech mapuje třetí číslo časopisu Památky

KRÁLOVÉHRADECKÝ A PARDUBICKÝ KRAJ | Třetí číslo nového časopisu Památky, který vydává Národní památkový ústav, se tentokrát věnuje

kulturnímu dědictví východních Čech. Prostřednictvím periodika seznamuje zájemce s výsledky své práce na poli obnovy, údržby a poznávání památek.

ROZHOVOR s Jiřím Bartošem o záchraně hradní zříceniny

BRNÍČKO (ŠUMPERSKO) | Památkově chráněná hradní zřícenina představuje nepřehlédnutelnou dominantu v krajině a je místem cenných archeologických nálezů. Významná památka je přes 30 let majetkem obce, jejíž starosty jsme se zeptali na postup záchraných prací.

Zprávy pro vás připravujeme každý den. Sledujte nás on-line a odebírejte e-mailový zpravodaj.

www.propamatky.cz

Pracujeme PROPAMÁTKY každý den. Podpořte nás každý měsíc.

Zkuste vynechat jedno kafe týdně. Objednejte si malé pivo namísto velkého. Tři kopečky zmrzliny nahradte dvěma. A pomáhejte společně s námi památkám v Česku. Pravidelné příspěvky podporují stabilitu redakce PROPAMÁTKY i zaměstnávání lidí s hendikepem. Díky svým příznivcům a dárcům můžeme psát další příběhy, které inspirují ostatní. Přidejte se také.

KLUB
PROPAMÁTKY

klub.propamatky.cz

MÁME VYBRÁNO

Jedinečná konference – setkání a diskuze s majiteli památek, kteří svými příběhy inspirují ostatní.

31. května 2023 | klášter dominikánů v Praze

www.mamevybrano.cz

HLAVNÍ PARTNER PORTÁLU A ČASOPISU PROPAMÁTKY

Pálené tašky značky TONDACH navazují na tisíciletou tradici používání tohoto druhu střešní krytiny, z čehož vyplývá závazek uchovávat ráz střešní krajiny zejména z pohledu materiálu a tvarů také do budoucna. Výrobky

této značky mají nejdelší záruku na základní střešní tašky vyráběné u nás, a to 33 let. Životnost pálených tašek ale činí až 100 let.

www.tondach.cz

ODBORNÍ PARTNEŘI

Antikhaus

HISTORICKÁ OKNA

Okna a dveře pro historické budovy – kde jiní končí, my začínáme.

www.antikhaus.cz

Bochemit®

WOOD CARE SINCE 1968

Likvidace dřevokazného hmyzu a následná ochrana dřeva proti hmyzu, houbám i plísním

www.bochemitshop.cz

BRADNA

restaurování

Restaurujeme uměleckořemeslná díla ze dřeva a kovu, včetně zlacení a polychromie.

www.bradna.eu

CIHELNA KADAŇ

Keramika jako kámen: pálené kameninové stavební materiály pro opravy historických staveb

www.cihelnakadan.cz

etna

iGuzzini

Využijte více než 25 let našich zkušeností s osvětlením památek, galerií a muzeí.

www.etna.cz

G4D

Dokumentujeme památky metodami 3D skenování, bezpilotním snímkováním včetně zpracování dat.

www.g4d.cz

Kvalitní minerální nátěrové systémy pro restaurování a obnovu památek

www.keim.cz

BE SURE. BUILD SURE

Prověřené maltové směsi pro památky a řešení vlhkostních problémů u historických objektů

www.mc-bauchemie.cz

sp SIMPLY PRO

Kompletní servis v projektovém řízení, poradenství a financích se zaměřením na dotace v oblasti památek a muzeí

www.simplypro.cz

PROPAMÁTKY

Ročník 12, číslo 1, vychází 4x ročně

Vydává: Institut pro památky a kulturu, o. p. s.

Šéfredaktorka: Jitka Skořepová

Redakce: Kryštof Havlice, Zbyněk Konvička,

Aleš Kozák, Kristýna Julinová, Jan Štífer

Jazyková redakce: Lenka Kuboušková,

Jindřiška Kukrálová, Zuzana Richterová

Grafická úprava: Jiří Pobřísl a Jan Štůr

Evidenční číslo: MK ČR E 20818

© Institut pro památky a kulturu, o. p. s.

E-mail: redakce@propamatky.cz